

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

НЕМА ТАКОЇ ПОДІЇ В ЖИТТІ ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА-Б РОСКАЗАТИ ЦІКАВО І ПОПУЛЯРНО.

В РОБИТНИЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІДБІВАЄТЬСЯ ЖИТТЯ І БОРОТЬБА ПРАЦЮЮЧОЇ КЛАСИ.

МІЛЬЙОНЕР.

(Написав Максим Горький.)

Перед мною сидів у глибокій кризі довгий сухий дід спокійно склавши на животі жовті зморшкани звичайні людські руки. Шкіра його змарнілого обличчя була ретельно виголена, стомлено обвисла його нижня губа відкривала добре зроблені шелепи з натіканими золотими зубами. Верхня губа, виголена, безкровна й тонка, щільно прилягла до його жувальної м'яшечки, і, коли цей дід говорив, вона майже не рухалась. Його безбарвні очі не мали брів, тмилий череп був позбавлений волосся.

— Нащо? — повторив я. Він нахилився до мене, спираючись локтями на поручні крісла, і з відтінком дев'яної цікавості спитав: — Ви божевільний? А ви? — відповів я питанням. Дідуган нахилив голову крізь золото зубів процідив: — От чудний хлопчина... я може, вперше бачу такогось. Після цього він підвів голову й, роззявивши рота по самітинські вуха, мовчки почав розглядати мене. Із спокоем його обличчя відкопалося, що він френо, вважав себе за цілком нормальну людину.

— То що ж ви робите? — спитав я. — Роблю гроші! — коротко сказав він, знизавши плечима. — Фальшивомоветник? — радісно вигукнув я; мені здавалося, що я наближаюсь до відкриття таємниці. Але тут він почав неголосно гикати. Вестиво його здригалось, начебто невидна рука лоскотала його під пахвами. Його очі часто моргали.

— Це весело! — мовив він, заспокоївшись і вдяваючись мені в обличчя вогким задоволеним поглядом. — Спитайте що-небудь ще! — запропонував він і чомусь надів попки. Я подумав і твердо поставив йому питання: — Як ви робите гроші? — А! Розумію! — сказав він хитаючи головою. — Це дуже просто. Я маю залізничні фармери виробляють товар. Я його поступаю на ринки. Тут розраховуєш, скільки треба залишити фермерів грошей, щоб він не помер із голоду і міг працювати далі, а решту береш собі, як тариф за прові. Дуже просто. — Чи фермери задоволені з цього? — Я гадаю, не всі! — Та, кажуть, усі люди нічим ніколи не можуть бути задоволені. Завжди є диваки, що бурчать. — А уряд не заважає вам? — скромно спитав я. — Уряд? — повторив він замислився, потираючи пальцями доба. Потім наче згадавши щось, хитнув головою. — Ага... Це ті... у Вашингтоні. Ні, вони не заважають. Це дуже добрі хлопці... Серед них є дехто з мого клубу. Але їх рідко коли бачиш.

Тому ніколи забуваєш за них. Ні, вони не заважають, — повторив він і відразу ж із цікавістю спитав: — А хіба є уряди, що перешкоджають людям робити гроші? Я відчув себе збентеженим своєю наївністю і його мудрістю. — Ні, — тихо мовив я, — не в тім річ. — Я, бачте, гадав, що іншій уряд повинен би був забороняти явний грабунок... — Ал-а-е, — заперечив він, — це є ідеалізм, тут це не вживається... Уряд не має права втручатись у приватні справи. — Але хіба, коли одна людина руйнує багатство, то це є приватна справа? — чужо спитав я. — Руйнує, повторив він, швидко відкривши очі, руйнує це, коли робочі руки дорогі, і коли страйк. Уряд? А це такі інтересні питання, авжеж, Добрий уряд доконче потрібний. Він розв'язує такі завдання: у країні мусить бути стільки народу, скільки мені потрібно для того, щоб він купив у мене все, що я хочу продати. Робітників мусить бути стільки, щоб я не терпів із ними скрути. Але — ні одного зайвого. Тоді не буде соціалізм... страйків. Уряд не повинен брати маркантистські двері, він народ може дати, я сам візьму. Оце я називаю — добрий уряд.

Він зідхнув: дригнув ногою і додав: — Життя бачиш правдиве, тільки з височини гори золота. — Мудрі люди кажуть, що й чирлик не сиде так собі... Отже, не так собі виник і наш літературний гурток. Якби Жора Гергена па не упав біля крапці з найкращих Кіті Макітрівині, якби Вольдемарові Халері те упавдання не вкраля серця, літературного гуртка у нас так би так і не було. Тільки сувужився отих двох фактів і спиралися до утворення літературного гуртка.

І ось у який спосіб: упавши біля крапці з найкращих Кіті Макітрівині, Жора Гергена став помічати, що Макітрівині не серце, як степове озерце, хто б не йшов на нього... І не став Жора Гергена помічати, що найчастіше припадає до того озера його товариш Вольдемар Халера. От Жора Гергена й вирішив: — Дам оджоса Вольдемарові Халері! — І справді. Одної неділі, коли Кіті Макітрівина оточена фітмом нашого міста, сиділа на узліссі, пустотливо виконуючи з носа "козу", — Жора Гергена встав, погодившись глянути на Вольдемара Халера і продекламував: "Ах, я знаю кавалера Вольдемарчика Халера Курити глізди Каракоз... Носить по десятку роз..." Як і слід було чекати, автор Жора Гергена, поетів сторінка, а Кіті Макітрівина запалескала в долоні й промовила: — Страшенно люблю письменників. І здивалася серця нашого виник у нас літературний гурток.

хвилі по всім світі покотом покотиться! — Нема! Царя нема! І не буде! Фю-ю-ю! А в парку магнолії, лаври, мирти, кедри, піїні, сосни, троянди... Для царя пахла... А тепер для нас пахнуть! Заходьте! — Подтинник! Тут колись царі жили! Тільки подтинник! Сохкоз тепер тут! А палац, як музеї! Остап Вишня.

ДЗБАН НАТХНЕННЯ.

(Гумореска — написав Юхим Гедзь)

Мудрі люди кажуть, що й чирлик не сиде так собі... Отже, не так собі виник і наш літературний гурток. Якби Жора Гергена па не упав біля крапці з найкращих Кіті Макітрівині, якби Вольдемарові Халері те упавдання не вкраля серця, літературного гуртка у нас так би так і не було. Тільки сувужився отих двох фактів і спиралися до утворення літературного гуртка.

Першу літературну вечірку в хаті-читальні вперділі було на прибраній есені, за довгим столом сидів весь літературний гурток... У салі повноповісничко, й у першому ряді, якраз посередній, дзбан нашого надхнення — Кіті Макітрівині. Коли скінчилася вечірка, літературний гурток у повному складі, оточивши крапці з найкращих, Кіті Макітрівині, йшов вулицею. Кіті Макітрівина поставила виковирювала з носа "козу" і нагородувалась письменників увагою: кого великою, кого малою. Романист Вольдемара Халера нагородила малою увагою, бо, бачити, сам же ж Макс Вареник, критик літературний, сказав, що на якийсь сидить не оуд, а о дудка... Як написано в халеріному романі "Оудове паста". Тоді Вольдемар Халера побити критика Макса Вареника. Він намагався зробити з нього буквально зваринцю, змішався решта, й виникло

справжнє побоїще... Хтось захтів і крапці з найкращих Кіті Макітрівині. Літературні події почалися. Після кожної вечірки били критика Макса Вареника, й після кожної вечірки письменники ходили з пошквченими носами, вухами та іншими частками тіла. Крапці з найкращих Кіті Макітрівині подала літературок надхненням щось з ширкою а весні до осені. Восени нашого літературка не стало. І знову ж такі ось чому: відбувалася чергова літературна вечірка. Відбувалася мльно. Крапці з найкращих Кіті Макітрівині не було на вечірці. Й місце в першому ряді, якраз посередній, стояло вільне і від нього днів на сцену холод пустки.

Вольдемар Халера дочитував надсвітлий розділ нового роману. Коли він захопився, коли надхнене читання загрозувало перейти в розпачливі ридання, хтось зловібно процякотів зладу. — Кіті Макітрівина умбра виділа заміж за місцевим крамарчука. Вольдемарові Халері слово застряло поперек горла... Восени нашого літературка не стало. Виник дзбан надхнення. А який був гурток! А яка була література?!

НАБУВАЙТЕ І ЧИТАЙТЕ ТВОРИ М. КОЦЮБИНСЬКОГО.

- Твори Коцюбинського том 1. \$1.25
Твори Коцюбинського том 2. 1.25
Твори Коцюбинського том 3. 1.25
Твори Коцюбинського том 4. 1.00
Твори Коцюбинського том 5. 1.25
Блауді вогні. 35
Колі не винні. 10
Не копюль. 10
На віру. 15
Посоа від чорного царя. 10
Подарунок на іменини. 10
В путях шайтана. 10
Інтермезо. 10
На камені. 10
Дорогою ніною. 10
Він іде. 05
По льодському. 05
Примена особа. 05

Набувайте твори М. Коцюбинського для себе й для бібліотек своїх організації. Замовлення разом з належністю засилайте до:

WORKERS AND FARMERS BOOK STORE 550 Selkirk Ave. — Winnipeg.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти".

ЛІВАДІЯ.

(Лівадія — місцевість в Криму, бувші магности.)

У Ліваді існує царське величество пішки ходили... До Ліваді прийшли, а тут можна було й проїти, навіть зверху тих моментів у винесеному житті, коли взагалі цар пішки ходять... Не погано в Ліваді... Не дурак були іхні імператорське величество, коли облобували собі місце сіє... І море, і гори, і троянди, і північчя, і кипарис, і лаври, і вид на сьоді, і вид на туди...

58 кімнат, а всіх приміщень (балконів, переходів) — 116. В середній обробленій деревині під кольорової мармури й під метали! — Сплька деревообробники має з чого пишати: умоють члені робити... Хоч і для казнакого, а зроблено добре... Миколаїв, приміром, "літовий" кабінет... Під даешній мармур зроблено. Тут "ірашовали" вони. Спальня — під білий мармур... Царициня віталія — під жовтий мармур... Це все верхній поверх.

Тут і Олександрівські кімнати по роч "дідька" Дерев'яки, ковпиртова сая, віталія царівень. В одному із коридорів — вікно італійське з живою чудовою картинною, що відбивається в рівнішому проти його силіади. У нижнім поверсі — парадні покої.

Тут і модельні цариня (богомольні-ж булі), стилі московських церков XVI століття. Вагалі — стилі. А от прикраси на цих стілах так уже, можна сказати, "буза", як харківські "папіросники" кажуть. Іконії Іконії! І в ногах іконії, і скрізь іконії, і в сюді іконії! Тенер ті іконії, як коштовні, повывоувано до московського

І палац возданий "любобою народньою" нічого собі... Правильний палац... І для себе було, і для "волюбленої супруги нашот", і цього імператорського величества государній імператриці Олександрі Федоровни... Ліваді у двох верствах од Ятти... На захід. Простигилися на нижньому сльді Могобді від сонці, що йде з Севастополя до Ятти, аж до моря. Тут два палаці: Старий (Олександр III) і Новий. Парк, маєток, виноградники, служби й т. ин.

Великий палац збудовано 1910—1911 роках. Має цей паламок усередній примушений був відпочивати перед кожною серйозною перепоною. Легкий мішок був для нього надмірною вагою. Дуже часто мені й Маріяно доводилося йому допомагати. Я вам кажу, що так неможливо тривати довго. Нам здавалося, що, отак ідучи, ми ніколи не дійдемо до землі!

Цяплі заїмові і замислено дивився через ілюмінатор на блискувну кригу, наче бажаючі прочитати в ній продовження своєї розповіді. Подумавши, він повернувся до мене, і мені здалось, що він зміркує — що можна говірити і чого не можна. "Одного разу ми потрапили на великий торос коло самісного краю розцілини в кризі. Мальгрєн безсило сів на лід перед цією перепоною. Так лежав він цілу годину, не маючи сили підвестися. Ми з Маріяно вже встигли перейти через торос і через розцілину, а Мальгрєн тільки ще піднімався і став караската на сльзку поверхню ледяного горба. Кілька разів він зривався, сповлав униз, лишаючи на снігу рожеві плями крові. Нарешті він видерся на верхівку торосу і став спускатися. Ми з Маріяно, хвилюючись, дивилися: чи пощастить йому перескочити через розцілину в кризі. Ми самі були надто стомлені, щоб допомогти Мальгрєнові. Ми могли лише дивитися. І ми бачили, що у Мальгрєна "неодсіть сил, щоб спуститися з торосу. Він безсило сповз по його крутому схилі й вивав просто у воду. Останнім одчайдушним зусиллям йому пощастило викинути своє тіло на лодину. Не могло бути й мови про те, щоб іти далі."

Сили Мальгрєнові були виснажені. Він мав відпочити. Але сам він увесь час говорив, що треба, хоч що будь простувати далі, ітак без руху він відморозить собі ноги. Однак, він не мав навіть і стаги. Ми постелили йому на лоду ковдру, і він спокійно заснув. За кілька годин він прокинувся і сказав, що треба йти далі. Як мені здалося, він бадьоро звівся на ноги, але відразу ж застончавши, вивав на лід. Він подивився якось у бік і, нарешті, майже весело сказав: — Ну, друзі, моя пісенька вроспівана: ноги відморозжені. Але через хвилину, щипавши зуби, він, проте, звівся на ноги. Стримуючи стоги, він пішов поперед нас, орієнтуючись на невеличкий компасик, який був у нього завжди в кишені. Від того дня наші дєреходи робилися щодалі менші. Відпочивавши, Мальгрєн все довше лишався нерухомий на кризі. Ми мали ото витрачати час коло нього. А разом із тим ми знесиливались. Тут, в цих льодових пустелях, кожну хвилину навіть шоквитоті бездіяльності потребує сил. Ми ні могли обмежувати своє харчування нормою 300 грам і за загальною згодою збільшили порції. Це ставило питання, чи вистачить нам харчів до кінця шляху, але Мальгрєн говорив, що ми пройшли вже з лодовину. З його слів, незабаром мали початися щільні пакові льоди недалеко берегів Норд Остлянду. Однак, на шляху у нас виростали дедалі нові перепоны. Рівних шльнких людей не відко було. Мальгрєн, написво, помилився. (Далі буде.)

"КРАСІН" В ПОЛЯРНИХ ЛЬОДАХ.

НАРИС М. ШПАНОВА

(Продовження.)

Цяплі опанували розмову. — Ви просили розповісти про нашу мандрівку. Добре. Розповідати буде Цяплі. Обліште Маріяно. Маріяно — хворий. Маріяно не може говорити. Пому дуже важко. Розповідати буду я. "Минуло багато днів з того часу, як "Італія" шкинула нас на лід. Ми робили спроби зв'язатися з землею, але всі наші закидки без відповіді зникали в етері. Земля мовчала. Ми не знали чому. Чи погано працює наше радіо, чи ми просто не чуємо, але ясно було одне, що з землею зв'язок у нас нема, і ми не знаємо, чи мають там люди на далекій землі увелення про наш стан; про те, де ми. У нас були хворі. Зламана нога у механіка Чеччові, зламана ліва рука у шведського професора Мальгрєна. А в мене зламане ребро. Ось тут, дайте вашу руку. Бачите, так зрослося ребро. Вєи ми дуже мучились і, головно, відтого, що не знали, як дати про себе знати на землю. Ось він, Маріяно, запропонував відрядити на землю людей. За два-три тижні люди могли дійти до західнього Шпіцбергену, або, при-

наймі, до Норд Капіу, куди, безсумнівно, мали вийти кораблі нам на допомогу, і у всякому разі, плавуча база нашот експедиції. Читаді-Міладо, "Я підтримував пропозицію Маріяно. З нами хотів йти радист Б'яджі. Але ми бажали мати субітником офіцера і запропонували йти з нами капітанові Вільєрі". Наш супутник Мальгрєн. "Однак, Мальгрєн, який уже раніш брав участь в арктичних експедиціях, заперив нас, що без його допомоги ми ледве чи втратимо до землі і ледве чи переберемо перешкоди на своєму шляху. Але Мальгрєно був хворий. Він не міг йти з дужими, і генерал, на мою думку, зробив помилку, призначивши його за керівника нашот партії. Маріяно був дужий. Я теж. Хворий не може бути начальником дужих. А, проте, ми пішли. Нам дали харчів на 45 дєн. Розрахунок на дуже голодну норму — всього 300 грам надобу. На 300 грам не може жити дужа людина. У нас була з собою тільки шоколада і пемікан. Ми не могли навіть варити собі з пемікана юшки, бо не мали спирту, щоб гріти воду. Ми заливали харч тлою водою. Ледве ледве ми йшли. Від самого початку Мальгрєн рухався дуже повільно. Кілька разів на день він безсило падав на кригу. Ціною величезних зусиль волі він підводиться на ноги і, скрегочучи зубами, ішов далі. Так не могло тривати довго. Через Мальгрєна ми ледве простували вперед. Минуло два тижні надзвичайно тяжкої боротьби з безмежною кригою, що загрожувала нам шлях. Нарешті, Мальгрєн, знесилившись,

примушений був відпочивати перед кожною серйозною перепоною. Легкий мішок був для нього надмірною вагою. Дуже часто мені й Маріяно доводилося йому допомагати. Я вам кажу, що так неможливо тривати довго. Нам здавалося, що, отак ідучи, ми ніколи не дійдемо до землі! Цяплі заїмові і замислено дивився через ілюмінатор на блискувну кригу, наче бажаючі прочитати в ній продовження своєї розповіді. Подумавши, він повернувся до мене, і мені здавалось, що він зміркує — що можна говірити і чого не можна. "Одного разу ми потрапили на великий торос коло самісного краю розцілини в кризі. Мальгрєн безсило сів на лід перед цією перепоною. Так лежав він цілу годину, не маючи сили підвестися. Ми з Маріяно вже встигли перейти через торос і через розцілину, а Мальгрєн тільки ще піднімався і став караската на сльзку поверхню ледяного горба. Кілька разів він зривався, сповлав униз, лишаючи на снігу рожеві плями крові. Нарешті він видерся на верхівку торосу і став спускатися. Ми з Маріяно, хвилюючись, дивилися: чи пощастить йому перескочити через розцілину в кризі. Ми самі були надто стомлені, щоб допомогти Мальгрєнові. Ми могли лише дивитися. І ми бачили, що у Мальгрєна "неодсіть сил, щоб спуститися з торосу. Він безсило сповз по його крутому схилі й вивав просто у воду. Останнім одчайдушним зусиллям йому пощастило викинути своє тіло на лодину. Не могло бути й мови про те, щоб іти далі."

Сили Мальгрєнові були виснажені. Він мав відпочити. Але сам він увесь час говорив, що треба, хоч що будь простувати далі, ітак без руху він відморозить собі ноги. Однак, він не мав навіть і стаги. Ми постелили йому на лоду ковдру, і він спокійно заснув. За кілька годин він прокинувся і сказав, що треба йти далі. Як мені здалося, він бадьоро звівся на ноги, але відразу ж застончавши, вивав на лід. Він подивився якось у бік і, нарешті, майже весело сказав: — Ну, друзі, моя пісенька вроспівана: ноги відморозжені. Але через хвилину, щипавши зуби, він, проте, звівся на ноги. Стримуючи стоги, він пішов поперед нас, орієнтуючись на невеличкий компасик, який був у нього завжди в кишені. Від того дня наші дєреходи робилися щодалі менші. Відпочивавши, Мальгрєн все довше лишався нерухомий на кризі. Ми мали ото витрачати час коло нього. А разом із тим ми знесиливались. Тут, в цих льодових пустелях, кожну хвилину навіть шоквитоті бездіяльності потребує сил. Ми ні могли обмежувати своє харчування нормою 300 грам і за загальною згодою збільшили порції. Це ставило питання, чи вистачить нам харчів до кінця шляху, але Мальгрєн говорив, що ми пройшли вже з лодовину. З його слів, незабаром мали початися щільні пакові льоди недалеко берегів Норд Остлянду. Однак, на шляху у нас виростали дедалі нові перепоны. Рівних шльнких людей не відко було. Мальгрєн, написво, помилився. (Далі буде.)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВСІДНОЮТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ І ЖУРНАЛИ:

- "УКРАЇНСЬКІ РОБИТНИЧІ ВІСТИ" — одиникий український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждєн. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на пів року.
"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" — одиникий дійсно фармерський український часопис в Канаді, що бо роить інтереси працюючого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на пів року.
"РОБИТНИЦЯ" — одиникий журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 центів на пів року.
"СВІТ МОЛОДІ" — одиникий журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.
Передплату на повищі часосиси й журнали посилайте або на імя кожного часосису зокрема, або на імя й адресу:
WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd. Cor. Fritchard & McCGregor St., Winnipeg, Man.